

■ ILS 25 DA SETTEMBER DECIDA IL PIEVEL SVIZZER DAVART...

Iniziativa AVSplus

Da tge sa tracti?

Las rentas da vegliadetgna d'AVS duain vegnir dauzadas per 10 pertschient. L'Unìun sindacala svizra vul rinforzar cun sia iniziativa «AVSplus» l'emprima pitga. Las rentas d'AVS ston covrir ils meds ch'ins basegna per l'existenza, stat scrit en la constituziun. Ma tgi che retira ina renta minimala survegn da preschent mo 1175 francs il mais. La renta maximala munta a 2350 francs. Conjugal survegnan ensemen maximalmain 3525 francs.

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

Cun in augment da diesch pertschient creschess la renta minimala per 118 francs, la renta maximala per 235 francs e quella per conjugal per 352 francs. Quai custass 4,1 milliardas francs l'onn. Persuenter spargnass il maun public tar las prestaziuns supplementaras. 20 pertschient dals custs avess la confederaziun da pagar. Per finanziar il rest proponan ils iniziants ch'ils employads ed ils patrums contribueschian 0,4 pertschient dapli per l'AVS.

Tge pleda persuenter?

«Cun ina soluziun simpla e spert realisabla less l'iniziativa schliar il problem da las rentas ed enfirmar la pli veglia, pli solida e pli solidarica pitga da prevenziun per la vegliadetgna», scriva il Cussegl svizzer dals seniors en ina comunicaziun da medias. Quest'associaziun n'è tuttavia betg enconuschenta per tenutas sanestras. Tant pli fai surstar ch'ils delegads da l'associaziun s'expriman per l'iniziativa.

Ina raschun persuenter è la refurma da las rentas che vegn tractada da preschent en il parlament: La cumissiun dal cussegl nazional propoia da redimensiunar la refurma – sin donn e cust dals pensiunads.

Ils iniziants argumenteschan era cun la cassa da pensiun: «Schebain che nus stuain pagar adina dapli en la segunda pitga daventa la renta adina pli e pli pitschna.» Tant pli impurtant saja quai da rinforzar l'AVS.

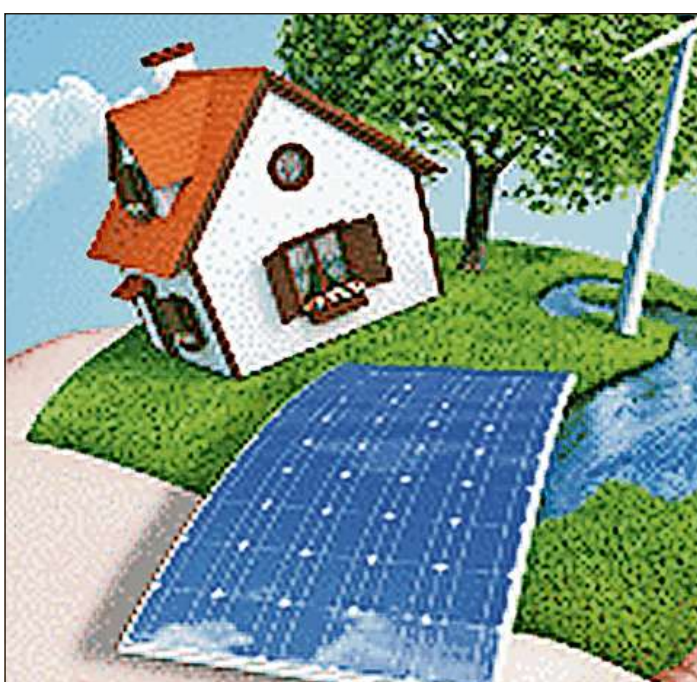
«Cun las prestaziuns supplementaras avain nus oz in instrument adattà per pensiunaris basegnus», di cussegliera nazionala Maja Ingold (evp)

Tge pleda encunter?

Las partidas burgaisas e las associaziuns d'economia e da patrums sa dostan encunter l'iniziativa. Era las assicuranzas e las bancas n'han nagin interess che l'AVS vegn pli ferma, damai ch'ellas fan gronds gudogns cun la segunda e terza pitga.

L'argument principal encunter l'iniziativa è il svilup demografic. Ils proxims onns van las annadas dals onns tschuncanta e sessanta – la generaziun dal babyboom – en pensiun: Ils giuvens ston pagar per dapli vegls. Il cussegl federal vul schliar quests problems cun la refurma da las rentas (guarda sura) che cumpiglia l'AVS ed era la cassa da pensiun. Planisà è d'auzar la vegliadetgna da renta da las dunnas sin 65 onns e da sbassar la tariffa da conversiun tar la cassa da pensiun, tge che maina automaticamain a rentas pli bassas.

«Tgi che sa far quint rinforza l'AVS», di il parlamentari e sindacalist Paul Rechsteiner (ps)

Iniziativa per in'conomia verda

Da tge sa tracti?

La Svizra duai reducir fin il 2050 ses consum da resursas – aua, aria, terren e materias primas – sin ina mesura cumportabla per quest mund. L'iniziativa per in'conomia verda pretenda la la confederaziun, dals chantuns e da las vischnancas da prender en mira in'conomia durabla. Trais puncts stattan en il center: L'economia duai duvrar las resursas natiralas a moda efficienta. Ins duai far damain donn a l'ambient. I duai dar uschè pauc rument sco pussaivel ed ins duai riciclar il rument.

Sch'il pievel svizzer accepta l'iniziativa stuess la confederaziun determinar finamiras intermediaras. Sch'ins na cuntascha betg quellas ston ins prender mesiras: La confederaziun sto relaschar reglas per process da produziun e pretender taglias sin il consum da resursas.

En il cumbat da votaziun vai cunzunt per la dumonda schebain l'iniziativa fa donn a l'economia svizra u betg.

Tge pleda persuenter?

Sche tut la populaziun mundiala duvrass tantas resursas sco ils Svizzers duvrassi bunamain trais terras. Las bleras resursas sfarlatta la Svizra cun il consum da petroli, gas u charvun – per part era entras rauba importada. Il consum en Svizra na chaschuna betg mo donns da l'ambient qua tar nus, mabain er en l'exteriur. Uschia cuntegnan blers products per exempel ieli da palmas. Per cultivar tal sto vegnir runcà guaud tropic.

Il consum dad oz destrueschia la basa da viver da las generaziuns vengentas, argumenteschan ils iniziants. Perquai pretendan els standards ecologicis minimalis per la rauba importada e ch'ins nizzegia puspè dapli las atgnas resursas: «Laina svizra empè da destruir guauds selvadis.» La ps ed ils verd-liberals sustegnan l'iniziativa, ma era las branschas che porochan tecnologia netta u che produceschan gia oz a moda durabla.

«L'iniziativa impedescha che noss biadis ston pagar per ils putgads da nossa generaziun», di cusseglier nazional Beat Jans (ps)

Tge pleda encunter?

Il cussegl federal renconuscha las finamiras, ma el crititgescha che l'iniziativa è memia exagerada e vul cuntanscher memia bler entaifer memia curt temp. Perquai aveva la ministra d'ambient Doris Leuthard era fatg ina cuntraproposta. Lezza ha il parlament la finala refusà. Cunzunt l'aut consum da resursas chaschunia problems, ma l'economia fetschia mo quai che saja rentabel, aveva Leuthard argumentà.

Per cuntanscher las finamiras da l'iniziativa stuessan ins prender mesiras memia rigurusas. Ils tschertgels d'economia averteschan che quellas periclitassan la cumpetitivitad da la Svizra ed uschia las plazzas da lavur.

Il pli grev fiss probabel da midar il cumportament da consum da la populaziun. Las partidas burgaisas n'han anc dà ora nagina parola. Igl è dentant da quintar cun in «na».

«Ils verds vulan educar la populaziun cun scumonds e taglias», di Adrian Michel, pledader dad Economiesuisse.

Lescha davart il servetsch d'infurmaziun

Da tge sa tracti?

L'affera da fischas en ils onns novanta ha sensibilisà la populaziun svizra. Suenter quest'affera n'èn betg mo sanesters, mabain era politichers burgais stads sceptics da schlargiar las cumpetenzas dal stadi da suvegliar la populaziun. La lescha davart il servetsch d'infurmaziun ha dentant gist quest intent: conceder dapli cumpetenzas da survegliar. Il servetsch d'infurmaziun survegn la lubientscha da tadlar giu telefonats, d'installar minispiums en stanzas privatas u da penetrar en computers.

Ils giuvens socialistes, verds, la ps ed organizaziuns sco «Digitale Gesellschaft» han preni il referendum. Il cumbat cunter la lescha n'è dentant betg in tipic cumbat da la sanestra encunter ils burgais. Era en la pps datti exponents che sa dostan vehementamain cunter la lescha e tranter ils sanesters datti politichers che beneventan il schlargiamet.

Tge pleda persuenter?

Ozendi dastga il stadi tadlar giu telefons u penetrar en computers mo en connex cun ina persecuziun penala. Cun la nova lescha duess quai esser pussaivel er en constellaziuns nua ch'i va per terrorissem, spiunarscha, la derasaziun dad armas atomaras u cyber-attatgas sin infrastrukturas sensibilas. Tadlar giu in telefon u autras mesiras vegn mo en dumonda en vista ad ina greva smanatscha concreta. I dovrà pliras permissiuns: Il tribunal administrativ federal sto lubir la mesura ed er il schef dal departament da defensiun sto dar ses consentiment. El ha da consultar ils cussegliers federals dal departament da l'exteriur e dal departament da justitia e polizia.

Il servetsch d'infurmaziun svizzer daventia uschia pli activ e saja pli independent da servetschs d'infurmaziun da l'exteriur, argumenteschan ils adherents.

«Nus na vulain betg in servetsch d'infurmaziun surd e tschoc», di cussegliera nazionala Corina Eichenberger (pld)

Tge pleda encunter?

En vista als attentats terroristics dals ultims mais n'è il cumbat encunter la lescha betg simpel. Gist en quest connex crititgeschan ils adversaris: Ils terroristes sajan gea adina stads enconuschents a la polizia ed als servetschs d'infurmaziun. Tuttina na hajan ins betg pudì impedir ils attentats. La nova lescha concedia cumpetenzas fitg vastas. I saja in'illusiu da crair che la dretgira administrativa vegnia da tegnair sut controlla il fufragnim dal stadi.

Resalvas datti er appartegnent la collavuraziun cun servetschs esters che na sa cumportia betg cun la neutralitad svizra. L'organizaziun sindacala da medias avertescha plinavant: Sch'ils infurmants da las medias na possian betg esser segir ch'ils schurnalists na vegnian betg survegliads, limiteschia quai la libertad da las medias.

«Ils terrorists ed ils spiuns esters dovrà las pli novas metodos da la tecnologia», di cusseglier federal Guy Parmelin